Poštnina plačana v gotovini.

Spediz. in abb. post. II. gr.

DEMOKRACIJA

Uredništvo in uprava:
Gorica - Riva Piazzutta 1P
Cena: Posamezna štev. L. 1
Naročnina: Mesečna L. 6
Za inozemstvo mesečno L. 100
Pošt. ček. rač. št. 9-18127

Leto III. - Štev. 3

Gorica - Trst, 21. januarja 1949

Izhaja vsak petek

ZAVRATNI STRUP

Skrit in nekako malomarno podan strup je vedno nevarnejši kot pa odkrito napovedana borba. V gotovi meri velja to tudi za podtikanja, s katerimi skuša tržaški italijanski tisk od časa do časa omajati zaupanje v iskrenost protikomunističnega stališča Slovenske demokratske zveze.

Navidez informativne notice lokalnega italijanskega tiska nimajo namena delovati samo na tuj, neslovenski svet. V nemajhni meri so te novice namenjene vprav pripadnikom naših lastnih narodnih vrst.

Naši tržaški someščani se dobro zavedajo, kako velika razočaranja je doživel naš narod s komunizmom. Dobro vedo, da je večina naših ljudi trdno odločena, da ne bo dala svojega zaupanja nikomur, za kogar ne bo sigurna, da je trdno odločen nastopiti proti nasilju, pod katerim ječi danes velik del Evrope in posebno ves slovanski svet. Preizkušeni in očiščeni, bolj očiščeni kot pa so to pokazale aprilske volitve za italijanski narod, zahtevajo naši ljudje danes iskreno demokratično, svobodoljubno in nekomunistično politično usmerjenost.

Vse to je krajevnemu italijanskemu tisku in lokalnim italijanskim politikom prav dobro znano, čeprav tega nikjer odkrito in javno ne priznavajo. Pač pa skušajo s svojimi izmišljenimi sumničenji na račun Slovenske demokratske zveze izkoristiti protikomunistično nastrojenje naših ljudi, da bi jih potem izrabili v svoje namene. To je drugi skriti, a najbolj strupen namen njihove gonje.

Strup, ki naj bi ga te izmišljotine zasejale v slovenska srca, bi moral po brezobzirnem hladnem računu nacionalističnih fanatikov naše ljudi najprej omamiti, vzbuditi v njih dvom o iskrenosti onega demokratskega programa, ki ga SDZ proglaša ter s tem priklicati v ta srca tudi bojazen, da bodo zopet grdo izrabljena in izigrana, podobno kot so to bila v Osvobodilni fronti. Ako bi to dosegli, potem vedo, da je SDZ onemogočena in omamljeni ljudje bi postali kvečjemu pasivni opazovalci ponovnega uveljavljanja italijanskih strank, ki bi se jim predstavile kot edini resnični protikomunisti.

Na naših ljudeh je, da se tega strupa obvarujejo in da tem lažem ne nasedajo. Zavedati se morajo, da vsa ta propaganda krajevnih italijanskih prenapetežev nima namena škodovati samo našemu ugledu v tujih očeh. Njen skrajni in ne najmanj važen namen je, da poskuša zasejati tudi v naše narodne vrste kali nezaupanja in nesigurnosti.

Vemo, da nam bo vsakdo rekel: saj te nevarnosti ni, mi že vemo, kaj hočemo. Res je. Toda skrit strup je najbolj zavraten in zato smo nanj javno opozorili. Po vsem velikem pomanjkanju kakršne koli strpnosti in kar je v danih okoliščinah še hujše, kakršnekoli demokratične protikomunistične solidarnosti ne moremo vedeti, do kakšnih stopenj se bo ta protislovenska italijanska gonja v Trstu še povzpela, niti kakšnih nemogočih sredstev se bo še poslužila. Zato je bila potrebna odkrita beseda, ki naj to gonjo razkrinka.

DRUGA PLAT ZVONA

V prejšnji številki smo objavili nekaj načelnih ugotovitev o »demokratičnem« zadržanju nekaterih sodržavljanov v pogledu slovenskih šol na STO-ju.

Razlogi, ki se jih ti »demokrati« poslužujejo pri tej svoji borbi, so za nas žaljivi, njim samim pa ne delajo časti, ker ne temelje na resničnih dejstvih, temveč so zgolj plod natolcevanja, ki mu je edini namen zavestno zavajanje tržaškega javnega mnenja in zavestno podpihovanje narodnostne mržnje v Trstu.

Pri vsem tem moramo ugotavljati, da je del tržaškega tiska daleč zabredel s poti stvarnega in pozitivnega obveščanja naše javnosti o važnih domačih zadevah, med katere spada tudi naše šolstvo. Zato smatramo za svojo dolžnost, da našim čitateljem postrežemo še z drugo platjo zvona.

Ni res, da bi imeli Slovenci v Miramaru petrazredno šolo za dva učenca, pač pa je res, da imajo Slovenci kakor tudi Italijani v Miramaru enorazrednico z eno učiteljico za pet učencev. Italijani imajo v Štivanu svojo šolo, v katero so vpisani samo štirje učenci in ki jo samo dva učenca posečata. Za ta dva učenca deluje vrh tega še posebna šolska kuhinja. Tudi na Proseku imajo Italijani svojo šolo za dvanajst vpisanih in le devet obiskujočih učencev z dvema učiteljema. Z naštevanjem v tem pravcu bi lahko nadaljevali. Nismo proti pridobitvam svojih sodržavljanov na šolskem polju; vsak njihov napredek nas resnično veseli, ker nam je to dokaz, da se more vsaka narodnostna skupina v Trstu mirno razvijati druga ob drugi, pač pa nas boli, ko moramo na drugi strani ugotoviti, da nam še danes odrekajo pravico do slovenskih šol v miljskih hribih, čeprav se je v samem Sv. Kolombanu prijavilo preko trideset otrok za slovensko osnovno šolo.

Na italijanskih šolah je nastavljenih sedem in šestdeset provizoričnih učiteljev, ko je vendar dovolj znano, da je italijanskih stalnih učiteljev za tržaške potrebe več ko preveč, ker je sto osemdeset stalnih italijanskih učiteljev brez pouka.

Kolikor vemo ni nobenega zakona, ki bi določal postavitev tajnika pri didaktičnih ravnateljstvih samo v primeru, da imajo več ko petdeset razredov. Sicer pa imajo Slovenci tajnike samo na štirih od osmih didaktičnih ravnateljstev. »Voce libera« postavlja pravila le za slovenske šole, taka pravila seveda ne veljajo za italijanske! V Nabrežini imajo n. pr. Italijani posebno didaktično ravnateljstvo s posebnim tajnikom za nekaj razredov v Nabrežini, Sesljanu, Devinu in Štivanu. Isto velja v pogledu italijanskega didaktičnega ravnateljstva na Opčinah, ki ima tudi tajnika, čeprav ima le nekaj razredov na Opčinah, Proseku in Sv. Križu. Vemo tudi, da imajo Italijani tajnike celo pri posameznih šolskih upraviteljstvih.

Zato naj Italijani naših šol ne sodijo po svojem kopitu! »Demokratom« okoli »Voce libera« pa ponovno rečemo, da je demokracija samo ena in nedeljiva! Vse drugo je nestrpnost ali šovinizem!

Tito nima bodočnosti

Ameriški časnikar in publicist Walter Taplin je za »London Press Service« napisal daljši sestavek o tem, kaj čaka jugoslovanskega diktatorja po sodbi Angležev.

Ker je London Press Service bolj ali manj uradna agencija britanskega zunanjega ministrstva, lahko Taplinova izvajanja v marsičem smatramo za trenutno angleško mnenje o Titu in o Jugoslaviji.

Omenjeni članek pravi v glavnem tole:

Nepristranski preučevalci marksističnega nauka se začudeno sprašujejo, kako dolgo bo še trajalo sedanje stanje političnega in gospodarskega poslabševanja v Jugoslaviji in kdaj se bo začelo obdobje revolucije.

Po znanih zakonih dialektičnega materializma mora do tega priti zaradi pritiska, kateremu je Titova vlada izpostavljena na vseh straneh.

Titova država se je namreč že tako zelo oddaljila od vzhodne in od zahodne Evrope, da mora v kratkem priti do stanja, kjer se poslabševanje sprevrže v popoln polom.

To se mora zgoditi ne le po zakonih marksističnega materializma, marveč tudi po načelih vsake zdrave pameti. Jugoslavija ni država, ki bi sama sebi zadoščala in lahko živela zgolj iz lastne moči. Zaradi tega ne bo mogla ostati na večne čase osamljena, ne da bi dobivala pomoč od koder koli. Prav gospodarsko stanje jo bo prej ali slej prisililo, da bo iskala opore na Vzhodu ali na Zahodu, ali pa pojde po zlu. Vprašanje je samo, ali jo bo eden ali drugi tabor maral, zakaj Tito se je na obeh straneh skoraj neodpustljivo zameril.

A naj o tem sodi kdo, kakor hoče — drži eno: niti vzhodna, niti zahodna Evropa se danes prav nič ne potegujeta za Titovo naklonjenost in privrženstvo.

Sovjetsko politiko do Tita označuje sovražnost, polna grozenj. Oboje se vsak dan bolj kaže v dejanju.

Stališče zahodne Evrope do jugoslovanskega diktatorja pa je skoraj v vsem podobno razpoloženju, ki vlada glede njega v Veliki Britaniji. To razpoloženje se kaže skoraj zgolj v nekaki neprijazni radovednosti, pa v ničemer drugem.

Da je do tega prišlo, je seveda kriv Tito sam.

On in njegovi ljudje dan za dnem ponavljajo trditev, da so ostali pravoverni komunisti ter da med njimi in med tako imenovanim zahodnim imperializmom ne more biti poravnave ali sporazuma. Te trditve ne gvene resnično.

Tito si — čeprav oznanja, da je pravi komunist — lasti pravico, da se upira Kominformu. Ravnati tako, se pravi požvižgati se na partijsko linijo. Še več, to pomeni celo načelni odpad od pravega stalinskega nauka.

Danes je vsakomur dovolj jasno, da Stalinova zamisel o komunizmu v eni sami državi — Sovjetiji — pomeni nič več in nič manj kakor to, da mora ta država obvladovati vse življenje v vrsti podložniških dežela, ki so se ji hote ali nehote politično pridružile. Tito spada tudi med nje. Ker se še vedno proglaša za pravega komunista, potem ne bi smel Sovjetski zvezi te pravice do nadvlade v ničemer osporavati.

Iz tega vidimo, koliko so vredna zagotovila o njegovi komunistični pravovernosti.

Tudi Titovo stališče do trgovanja z zahodnim svetom je težko spraviti v sklad do Sovjetske zveze, kakršno zahteva prava marksistična vera. Drži, da so se pogajanja za novo trgovsko pogodbo med Jugoslavijo in Veliko Britanijo začela že pred razdorom v Kominformu. Tudi je res, da se Sovjetski zvezi sami sklepanje trgovskih pogodb z nekomunističnimi državami ne zdi nič pohujšljivega.

Tito je šel predaleč!

A prav tako je res, da je Tito pri svojem mešetarjenju s kapitalističnim svetom šel dosti dalje, kakor pa bi po moskovskem nauku smel.

Sedemindvajsetega decembra lani je n. pr. dejal, da bo izvoz jugoslovanskih surovin preusmeril z Vzhoda na Zahod, da bi dobil potrebne stroje, ki jih kominformske države, navzlic veljavnim pogodbam in sporazumom Jugoslaviji ne marajo več pošiljati.

Takemu ravnanju pravimo izzivanje in Tito je podobne izjave ponovil dvakrat tudi med proračunsko razpravo v zbornici.

Med trditvami jugoslovanskih prvakov, s katerimi zagotavljajo svojo zvestobo pravovernemu komunizmu, ter med njihovimi drugimi uradnimi izjavami vsekakor zija takšen prepad, da ga mora opaziti tudi nevajeno oko.

Ni čuda, če ga opazijo tudi Sovjeti in to nasprotje na moč obsojajo. Razmerje med njimi in med Titom je takšno, da ga besede, kakor »sovražnost« in »grožnje« le šibko prikazujejo.

Sovražnost na sovjetski strani nezadržno in neusmiljeno narašča in grožnje so vsak dan glasnejše in ostrejše. Zadnji trgovinski sporazum med Sovjeti in Titom zmanjšuje obseg trgovinske izmenjave med obema državama na osmino obsega v lanskem letu.

Tito ni mogel sprejeti sovjetskih zahtev, naj bi Jugoslavija pridobivala čim več surovin ter čim manj industrijskega blaga izdelovala sama. Zdaj ga hočejo k temu z vsemi sredstvi prisiliti. Stroji iz Češkoslovaške, ki jih krvavo potrebuje za svojo industrijo, ne prihajajo več. Albanski petrolej so mu tudi ustavili.

In da bi Sovjeti svoj srd še bolj prijemljivo dokazali, so Titu v brk z gospodarskimi ugodnostmi kar zasuli Bolgarijo. Kar na lepem je tudi spet javno izbruhnil stari spor med Jugoslavijo in Bolgarijo zaradi Makedonije.

Treba je pričakovati, da bomo kmalu doživeli še hujše izraze sovjetskega nezadovoljstva nad Titom in njegovo državo.

Kakšno je zdaj britansko stališče do tega spora?

Prejle smo dejali, da se to stališče največ kaže v nekaki sovražni radovednosti.

Če Titu ni bodočnosti v vzhodni Evropi, potem mu je prav zatrdno ni na Zahodu. O državah na tej strani železnega zastora je Tito tolikokrat in tako sovražno govoril, da so ljudje v to sovražnost začeli verjeti.

Toda pri tem je treba razlikovati. Naše stališče do Tita ni isto še zdaleč kakor naše stališče do jugoslovanskega ljudstva, ali tudi do jugoslovanske vlade, v kolikor jo je moči ločiti od njenega poglavarja.

Staro britansko načelo

Staro načelo britanske vlade je, da se Angleži ne smejo meniti za notranjo politiko drugih držav. Tega načela se držimo celo, kadar gre za komunistične vlade.

Številni britanski zastopniki so opazovali napore in žrtve jugoslovanskih narodov med vojno. Če bi se bili jugoslovanski narodi sami odločili za komunistično vladavino, potem bi bilo pač to treba pozdraviti.

Prav tako se Britanci ne mislimo upirati prvotni zamisli o Marshallovem načrtu. Ameriški zunanji minister Marshall je v začetku ponudil gospodarsko pomoč Amerike in možnosti za gospodarsko sodelovanjem vsem državam, ki leže zahodno od Urala. Tudi nedavna trgovska pogodba, ki smo jo podpisali 23. decembra lani v Beogradu, nudi priliko za tesnejše gospodarske zveze med Veliko Britanijo in Jugoslavijo.

Toda bodočnost jugoslovanskih narodov je v njihovih lastnih rokah. In jugoslovanski narodi so vse kaj drugega kakor Tito, ki nima bodočnosti ...

Trumanov socialni program

Močno orožje demokracije v borbi proti komunizmu

Prva poslanica, ki jo je predsednik Združenih držav Truman prebral obema novima zbornicama, je bila proti vsem pričakovanjem posvečena bolj ameriški domači kakor pa zunanji politiki. Vsebovala je predvsem bistvene točke iz gospodarskega in socialnega programa, ki ga misli Truman med svojim vladanjem izvesti.

Ta, na videz nedosledni Trumanov nastop, ima globoke vzroke, ki ga opravičujejo.

Temelj amer. demokracije

Sedanji gospodarski in družbeni red v Združenih državah predstavlja temelj in moč ameriške demokracije. Čim boljši bo ta red, čim srečneje in zadovoljneje bo živelo ameriško ljudstvo, tem močnejša bo ameriška demokracija.

In čim močnejša bo ameriška demokracija, tem odločilneje bo do Združne države lahko vplivale na usodo sveta, ki pričakuje rešitve samo od njih.

Če bo ameriško ljudstvo zadovoljno, bo kakor en mož stalo za politiko vlade in njenega predsednika. Samo v tem primeru bo pripravljeno za domačo in zunanjo politiko svoje vlade iti tudi v boj; v boj za uveljavljenje njenih vzorov po vsem svetu.

Demokracija in boj proti komunizmu

Danes vsi vemo, da komunizma ne bo moči premagati samo z dopovedovanjem o tem, kako je slab in strašen. Proti komunizmu je treba najprej postaviti boljšo idejo in pa uspehe, ki smo jih v znamenju te ideje dosegli.

Ideja je demokracija, njeni uspehi pa so za zdaj najbolj vidni v socialnih in gospodarskih pridobitvah Amerike. Čim večji in

(Dalje na drugi strani)

Od srede do srede

13. JANUARJA: *Židovske čete so se umaknile z egiptovskega ozemlja. — Kitajska zbornica vabi Čangkajšeka in Mao Tse Tunga, naj skleneta premirje. — V Jugoslaviji je danes samo še dva odstotka ljudi za komunizem, trdijo nemški vračajoči se vojni ujetniki. — Ljudske odbore v Jugoslaviji so postavili pod nadzorstvo osrednje vlade, ker so »sovražniki ljudstva« v njih preveč sabotirali »plan«. — Francoski zunanji minister Shuman je dospel na važna posvetovanja v London. — Države Marshallovega načrta so doslej prejele nad 4 milijarde 300 milijonov dolarjev od USA. — Zastopniki španskega vojaškega letalstva so odpotovali na »neuradni« obisk v Nemčijo. — Dopisnik uradne Titove agencije »Tanjug« za Nemčijo je ušel v Kominform. — Bivši madžarski vojni minister, general Bartha, je pobegnil na Zahod.*

14. JANUARJA: *V Albaniji bodo odslej dobivali živež na karte samo uradniki in delavci v državnih podjetjih. — Predsednik Truman je odobril zakonski načrt o pošiljanju orožja prijateljskim državam v Evropi. — Odpor Poljakov proti komunizmu je danes močnejši, kakor pa je bil, izjavlja bivši predsednik poljske vlade Mikolajczyk. — Odstop turške vlade. — Tretje svetovne vojne ne bo, če bodo vse države podprle Združene narode, pravi avstralski zunanji minister dr. Evatt. — Posvet obrambnih ministrov Anglije, Francije, Belgije, Holandije in Luksemburga v Bruslju. — Anglija je s poljsko komunistično vlado sklenila obsežno trgovsko pogodbo.*

15. JANUARJA: *Ameriško vojaško pomoč bodo dobile samo tiste države, ki bodo pristopile k skupnim obrambnim pogodbam, je izjavil zastopnik ameriškega zunanjega ministrstva. — V južnoafriškem mestu Durbanu so pobesneli zamorci pobili in ranili na stotine Indijcev ter požgali ves njihov del mesta. — Odstop grške vlade zaradi poslabšanega vojaškega položaja v državi.*

16. JANUARJA: *Vodstvo italijanske komunistične partije, ki šteje 2,200.000 članov, je ugotovilo, da velika večina članstva sploh ne bere komunističnih listov. — Ruska učiteljica Kosenkina, ki je s skokom skozi okno ušla v New Yorku sovjetskim biričem, je prestopila v katoliško vero. — Italija si na moč prizadeva, da bi jo sprejeli v atlantsko obrambno zvezo.*

17. JANUARJA: *V Parizu se je sešel odbor mednarodne sindikalne zveze, ki jo imajo v rokah komunisti. Kaže, da se bo zaradi tega zdaj razbila. — Odbor kitajske vladne stranke Kuomintanga razpravlja o komunističnih mirovnih pogojih. — Grški kralj Pavel je dal prvakom političnih strank ultimat, da v 24 urah sestavijo novo, široko vlado. — Angleške vojaške oblasti v Nemčiji ne bodo po 1. marcu sprejemale več nobenih zahtev po izročanju tako imenovanih »kolaboracionistov«. — Novo turško vlado je sestavil Sensetin Gunaltaj. — V New Yorku se je začela razprava proti 12 ameriškim komunističnim prvakom — zaradi veleizdaje. — Velike vaje ameriške vojske v Nemčiji. — Češka komunistična policija naj bi bila odkrila vojaško zaroto proti sedanji vladi ter v zvezi s tem aretirala devet generalov.*

Od srede do srede

18. JANUARJA: *Mi smo navajeni boriti se za svobodo, pa naj jo ogroža kdor koli, je govoril Kardelj na kongresu srbske partije in s tem očitno namigoval na Sovjete. — Pokojni predsednik Beneš je leta 1945 začel dvomiti v iskrenost Sovjetov in komunizma sploh, je izjavil njegov bivši tajnik dr. Taborsky ob prihodu v USA. — Ameriška uprava za gospodarsko sodelovanje zahteva za 1949 4 milijarde 347 milijonov dolarjev pomoči za Evropo. — Sovjeti so zavrnili prošnjo kitajske vlade, naj bi velesile posredovale za premirje med Čangkajškom in komunisti. — Amerika, Anglija in Francija so ustanovile poseben urad, ki naj prepreči obnovo nemškega imperializma. — Glasilo Titove partije »Borba« silovito napada Bolgarijo ter jo dolži, da po sovjetski zapovedi izziva spore, ki bi bili lahko usodni. — Ameriški senat je z ogromno večino potrdil imenovanje Deana Achesona za novega zunanjega ministra.*

19. JANUARJA: *Predsednik zunanje politične komisije v ameriški poslanski zbornici zahteva, naj kongres predloži aretacijo madžarskega kardinala Mindszentyja v obravnavo Združenim narodom. — Kitajska nacionalna vlada sporoča, da se bo preselila iz Nankinga v Kanton. — Za zahodne sindikalne organizacije ni drugega izhoda, ko da pretrgajo vse zveze s sedanjo Mednarodno sindikalno zvezo, ki se je udinjala komunizmu in Sovjetom, je izjavil angleški strokovničar Deakin.*

čim bolj prijemljivi bodo sadovi demokracije, tem laže in tem prej bo moči človeštvo prepričati, kje je njegova rešitev in bodočnost.

To so torej razlogi, ki dajejo Trumanovemu socialnemu programu širši smisel in svetovni pomen.

Bistvo ameriškega družbenega reda

Glavne točke tega programa so naslednje:

»Ameriški socialni in gospodarski red temelji na demokraciji.

To se pravi, da imajo vsi državljani brez razlike pravico do vseh koristi, ki jih ta red nudi.

Vsak državljan, zlasti pa vlada, si mora prizadevati, da ta red ohrani in ga čim bolj izpopolni. Toda to bo mogoče, če bo vsakdo mogel v čim večji meri uživati vse dobrine, ki jih nudita ameriško kmetijstvo ter industrija.

Ker je ameriško ljudstvo verovalo v demokracijo in v svojo silo, je doseglo večjo blaginjo, kakor jo je pa svet sploh kdaj poznal.

Pospeševanje zasebne pobude

To je bilo mogoče tudi zaradi tega, ker je vlada s primernimi postavami varovala pravice, blaginjo ter imetje ameriškega ljudstva. Tako je zasebna pobuda v Ameriki lahko dosegla takšne uspehe.

Val ameriške blaginje se je začel 1929. Od tedaj se je prebivalstvo v Združenih državah pomnožilo za 20 odstotkov, kmetijska pridelava za 45 odstotkov, industrijska izdelava pa celo za 75 odstotkov. Vse to priča, koliko boljše Amerika danes živi, saj ima pri skoraj istem številu prebivalstva na razpolago skoraj še enkrat toliko življenjskih dobrin.

Naloge za bodočnost

Četudi so ti uspehi veliki, mora Amerika za dosego resnične demokratične blaginje izpolniti še velike naloge.

Ameriško gospodarstvo je treba najprej zavarovati pred inflacijo; to je, pred škodo, ki izvira iz nihanja med gospodarsko blaginjo in stisko. Večino teh nalog bodo morali izpolniti posamezniki, ne vlada. Vlada in zasebna podjetnost morata pri tem čim tesneje sodelovati.

Zasebni podjetniki morajo po pametnem načrtu povečati izdelavo ter zmanjšati stroške. Pri tem bodo uživali vso podporo vlade, ki mora ljudstvo obvarovati pred krizami.

Vlada mora sprejeti vse zakone, ki utegnejo pospeševati porast blaginje kakor: zakon o najvišjih cenah za blago, ki ga primanjkuje; zakon o nadzorstvu nad trgovinsko špekulacijo; o nadzorstvu nad izvozom; o večjem obdavčenju imovitih slojev itd.

Nova socialna zakonodaja

K večji blaginji morajo s svojim delom prispevati vsi sloji. To bo mogoče doseči le, če pravice delovnih ljudi ne bodo okrnjene s krivičnimi zakoni. Te je treba odpraviti ter uvesti nove. V okviru demokratične svobode moramo najti sredstva za mirno in pametno poravnavo vseh delovnih in socialnih sporov.

Treba pa je preprečiti stavke v tistih panogah gospodarstva, kjer bi to škodilo koristim vsega ameriškega ljudstva.

Vse to so naloge, ki jih bo moralo izpolniti ministrstvo za delo, čigar oblast je treba razširiti.

Podpora kmetu

Temelj ameriškega gospodarstva je svobodna pobuda in zdrava tekma. Zaradi tega je treba zagotoviti vso svobodo in razvoj malim podjetjem in poostriti zakonodajo proti monopolističnim trustom.

Poskrbeti moramo za boljše dohodke kmetu, za dvig njegove življenjske ravni, za večjo pridelavo, za boljša kmečka stanovanja, za obrambo plodne zemlje, za izkoriščanje rek pri namakanju, za razširitev obdelovalne površine.

Naše kmetijstvo je treba čim bolj elektrificirati. Zaradi tega mora država poskrbeti za čim cenejši tok.

Socialno skrbstvo

Ameriško socialno zakonodajo je treba izpopolniti. Treba je zvišati podpore za brezposelnost in bolezen ter razširiti socialno zavarovanje vseh vrst.

Zdravstvo v državi moramo izboljšati tako, da bo vsak Amerikanec zavarovan zoper bolezen in bo užival primerno zdravniško oskrbo.

V prihodnjih letih moramo sezidati milijon cenenih stanovanj. Zaradi tega je treba z vsemi silami podpreti stavbno delavnost, sprejeti primerne zakone in omogočiti vsem delovnim slojem, da bodo prišli do stanovanj, ki bodo poceni in zdrava.

Sila, ki bo omogočila vse te socialne izboljšave in napredek, je vera ameriškega ljudstva v demokracijo in njene ustanove.

In zunanja politika?

Naš notranjepolitični program je temelj našega programa v zunanji politiki.

Današnji svet gleda v Združenih državah svojo vodnico, in sicer prav zaradi tega, ker so Amerikanci znali doma v dobršni meri doseči blagre demokracije, za katerimi teži večina človeštva.

Naša zunanja politika je svetovni izraz našega demokratičnega prepričanja. Zaradi tega si prizadenemo vse, da bi pomnožili blaginjo po vsem svetu. Podpiramo svobodne narode, da bi tudi oni težili za tem ter branili demokracijo pred napadi od koder koli.

Blagor ljudstva — edini cilj

Vse sile in možnosti naše države moramo uporabljati za blagor vsega ameriškega ljudstva, ne pa za skupino izbrancev, ki bi uživali posebne pravice.

Vso to silo pa je po drugi strani treba še naprej nesebično uporabljati tudi v boju za svetovni mir in za izboljšanje življenja vsemu človeštvu.

S pomočjo vsemogočnega Boga, ki smo ga ponižno prosili pomoči ob vsakem preobratu v našem življenju, upamo, da bomo mogli izpolniti tudi velike naloge, ki nam jih nalaga zdaj.«

Tak je torej v grobih orisih socialni program predsednika Truman in ameriške vlade.

Demokracija — totalitarizem

Trumanova poslanica nam nazorno kaže razliko med demokracijo in totalitarističnim komunizmom.

Najbolj odgovorni človek največje in baje najbolj kapitalistične države sveta postavlja socialni program, čigar cilji niso nič manj daljnosežni od ciljev, ki jih oznanja komunizem.

Toda ameriška demokracija bo te cilje dosegla brez nasilja, brez krvi, brez zatiranja ljudskih množic, brez prisilnega dela in brez revolucije; brez uničevanja dobrin, ki so jih ustvarili prejšnji rodovi.

In ne samo to — kljub velikim nalogam in žrtvam, ki jih bo to prizadevanje za vedno večjo blaginjo ameriškega človeka terjalo od vsakega državljana, bo ameriško ljudstvo ohranilo popolno osebno in politično svobodo; svobodo besede in kritike; svobodo gibanja in potovanja; svobodo gospodarskega razmaha in uživanja vseh dobrin življenja ter onike in največjo svobodo — da lahko, če mu program predsednika Truman in Truman sam ne bosta všeč, lahko brez prevrata in žrtev s svobodnimi volitvami podere program in moža, ki ga je zamislil.

— *trd.*

Boj s kominformisti v Jugoslaviji

Zanimive izjave predsednika črnogorske vlade

Vlado hrvaške komunistične republike so na lepem preosnovali. Štirje ministri so bili odstavljeni, petim pa so zamenjali mesta.

Odstavljeni so bili: minister za rude, Ante Vrkljan, minister za zdravstvo, dr. Aleksander Kohorevič, minister za poljedeljstvo, Stjepan Prvčič ter minister za promet, inž. Nikola Brožina.

Ministrstvo za rude so odpravili.

Poročilo ne omenja razlogov, ki so dovedli do odstavitve. Ugledna hrvatska komunistična osebnost je izjavila, da so lani izvedeli podobno spremembo tudi v Črni gori ter da so odstavljene ministre obtožili simpatij do Kominforma.

Predsednik črnogorske vlade, Blažo Jovanovič, je imel na zborovanju komunistične mladine v Cetinju govor, v katerem je priznal, da v Črni gori nastopajo kominformistični partizani. Vodi jih Blaževič, neki Ilija Bulatovič in nekaj drugih. Ti so se odcepili od Titove partije ter se skušajo zdaj boriti proti »ljudski oblasti«.

Jovanovič je dejal, da se ti novi uporniki proti Titu nič ne razlikujejo od četnikov. Zaradi tega je treba s temi »kominformističnimi izdajalci« neusmiljeno obračunati. Revolucionarne oblasti bodo na revolucionaren način odgovorile vsakomur, ki bi se jim upal upirati.

Med reakcionarji — je rekel Jovanovič — in med agenti Kominforma ni nobene razlike. Eni kakor drugi skušajo strmoglaviti Titovo oblast. Zaradi tega je treba z enemi in drugimi ravnati enako.

Zaradi kominformističnega rovarjenja so bili pred časom odstavljeni: podpredsednik črnogorske vlade Ljumovič, trgovinski minister Tmušič in prosvetni minister Miko Pavič. Ti so odgovorni za razdor, ki je nastal v črnogorskih komunističnih vrstah.

Delovanje kominformističnih upornikov zahteva, da vsi pravi komunisti pomnože svojo budnost in preprečijo nove odpade.

Zatem je Jovanovič obravnaval mednarodni položaj ter napadel kominformovske države, zlasti pa Sovjetsko zvezo, ki je zmanjšala trgovinsko izmenjavo z Jugoslavijo na osmino. S tem hočejo Sovjeti in kominformovske države preprečiti uvedbo socializma v Jugoslaviji.

Tito ponuja . . .

Agencija United Press poroča iz Beograda, da je Titova vlada ponudila nekemu zasebnemu ameriškemu kapitalističnemu podjetju za 15 milijonov dolarjev bakra in svinca. V tem vidijo nov Titov poskus, da bi se približal Združenim državam, kakor je to napovedal v svojih govorih okoli novega leta. Ta korak je dalje nov dokaz za gospodarsko stisko, ki je po kominformski gospodarski zapori nastala v Jugoslaviji. Iz te kupčije pa ne bo nič, če ne bo dala dovoljenja ameriška vlada, ki doslej nasprotuje.

Ameriški Slovenec Luis Adamič v Jugoslaviji

Pred tednom dni je dopotoval v Beograd znani ameriški pisatelj ter glavni Titov propagandist v Združenih državah Luis Adamič. Sprejeli so ga nadvse slovesno.

Ameriško veleposlaništvo v Beogradu ni za ta obisk nič vedelo. Nekateri razlagalci vidijo v tem obisku Titov poskus, da bi Adamič posredoval med Jugoslavijo in Združenimi državami, ker je včasih imel dobre zveze s sedanjim ministrom Achesonom.

Treba je pripomniti, da so Adamiča podobno sprejeli v Jugoslaviji leta 1931. Po vrnitvi v ZDA se je oddolžil s tem, da je napisal znano knjigo proti diktaturi kralja Aleksandra I...

Stanje ameriškega letalstva

Letno poročilo ameriškega letalskega ministra pravi, da je vojno letalstvo Združenih držav leta 1948 doseglo velik napredek.

Preseglo je med drugim brzino zvoka, zagotovilo preskrbo Berlina po zraku, povečalo je letalno zmogljivost letečih trdnjav B-36, s katerimi lahko doseže vsak kraj na zemlji, in uredilo letalske proge nad tečajnim ozemljem.

Do leta 1952 bo ameriško letalstvo tako močno, da bo kos vsakemu, še tako nepričakovanemu napadu in bo lahko v hipu udarilo tudi nazaj.

Mirovni pogoji kitajskih komunistov

Osem Mao Tse Tungovih točk

Kitajski komunisti so objavili odgovor na mirovne ponudbe, ki jih je že večkrat dala nacionalistična vlada.

V odgovoru je osem pogojev, ki bi jih morala izpolniti vlada, preden bi se začela pogajanja, in sicer:

1) Kaznovanje »vojnih zločincev«, med katerimi je prvi Čang Kaj Šek;

2) odprava ustave, ki jo je sprejela kitajska skupščina 1947;

3) odprava sedanje oblike vladavine;

4) organiziranje »narodne vojske« po »demokratičnih« načelih.;

5) zaplenitev »birokratskega kapitala«;

6) agrarna reforma;

7) preklic vseh pogodb, ki »prodajajo« Kitajsko;

8) sklicanje posveta za izločitev »reakcionarjev« ter za sestavo nove »demokratične države«, ki bi prevzela vso oblast v državi. Sprejetje teh pogojev bi pomenilo predajo Kitajske komunizmu.

Boj proti rdečemu vohunstvu v ZDA

Ameriški glavni državni tožilec je predložil zbornici zakonski osnutek za zatiranje vohunstva. Novi zakon dovoljuje prestrezanje telefonskih pogovorov sumljivih ljudi, prepoveduje zasebnikom, da bi hranili važne državne listine in določa, da je treba vse znane komunistične vohune vpisati v posebne sezname.

Nov zakon je potreben, ker je sedanja ameriška zakonodaja za pobijanje rdečega in drugega vohunstva v mirnem času povsem nezadostna.

„Demokracija“ in Marshallov načrt

„Weekly Review of the European Press“ o našem listu

»Weekly Review of the European Press«, ki ga tedensko izdaja Informacijski oddelek pri glavnem uradu Marshallovega načrta za Evropo (v Parizu), je v svoji deveti številki priobčil skoraj v celoti prevod našega uvodnika »Marshallov načrt in Slovenci«, ki smo ga objavili v začetku decembra.

V omenjenem pregledu ponatiskujejo najtehtnejše stvari, ki jih o nalogah Marshallovega načrta priobčuje evropski tisk. Zaradi tega moramo sklepati, da so naša načelna izvajanja v omenjenem članku vzbudila pozornost najvišjih krogov ameriške uprave za gospodarsko sodelovanje.

»Weekly Review« je prevodu našega članka dodala kratek uvod, v katerem pravi:

»Demokracija«, slovenski list, ki izraža mnenje nekomunističnih Slovencev na Svobodnem tržaškem ozemlju in ki ga podpirajo največ slovenski kmetje, je 3. decembra priobčil dolg uvodnik (o Marshallovem načrtu).

»Demokracija« je Marshallov načrt svojim bralcem zelo nazorno prikazala s tem, da ga je povezala s tremi vprašanji, na katera se pri njem po navadi ne oziramo.

Ta vprašanja so: vloga, ki jo Marshallov načrt igra pri varstvu malih narodov v Evropi; drugič, kako morajo koristi Marshallovega načrta na določenem političnem in gospodarskem področju, ki je narodnostno mešano (n. pr. v Trstu), biti deležne vse narodnostne skupine v enaki meri; in tretjič, kako utegne Marshallov načrt s tem, da bo pomagal tržaškim Slovencem pretrgati železni zastor med njimi in med njihovimi brati po krvi v Jugoslaviji.«

V Jugoslaviji čitajo „Demokracijo“

»Demokracijo« čitajo v Jugoslaviji, zato se ne smemo čuditi, če preganjajo v demokratični Jugoslaviji »Demokracijo« in naše somišljenike. Kljub temu preganjanju pa se krog naših bralcev po Sloveniji iz dneva v dan veča. Demokracije in »Demokracije« ni mogoče s terorjem zatreti!

Dne 27. novembra 1948. so v Ljubljani obsodili zaradi čitanja in širjenja »Matjaževega glasa« De Comelli Pavlo, uradnico pri ministrstvu za gradnje, Komljanca Jožeta, uslužbenca pri gradbenem podjetju RLO, in Ojstra Janka, trgovskega pomočnika.

Dne 16. decembra 1948. so bili obsojeni v Ljubljani zaradi istega zločina dr. Bartol Anton, bivši javni notar, Bartol Albina, upokojena učiteljica in Bartol Franc, bivši lastnik pekarne.

Dne 24. decembra 1948. so v Ljubljani obsodili zopet zaradi istega zločina Habjan Marijo, bivšo gostilničarko, Lukman Anico, poslovodkinjo, Češnovar Terezijo, bivšo trgovko, Mulaček Minko, bivšo lastnico pekarne in Mulaček Franca, bivšega podpolkovnika kraljeve jugoslovanske vojske.

Zanimive so navedbe »Ljudske pravice« z dne 27. decembra 1948 v pogledu obsojenih Češnovar Terezije in Mulaček Franca:

»Češnovar Terezija je vneto razširjala skupno z Mulaček Minko alarmantske vesti in sovražni tisk kot »Matjažev glas« in »Demokracijo«... Mulaček Franc je prejel 10 izvodov »Demokracije« z nalogom, da jih razpeča, kar je tudi storil.«

»Ljudska pravica« pravilno ugotavlja, da so razprave pokazale, da je neprijavljanje, čeprav po pošti poslane ilegalne sovražne literature, ki se je zadnje čase »sovražnik iz inozemstva« poslužuje, prav tako kaznivo, kot da bi jo prejel iz rok ilegalnega kurirja. Zato pa mi svetujemo vsem našim bralcem v Sloveniji, da takoj prijavijo po pošti prejeto »Demokracijo«, prej pa naj jo seveda dobro prečitajo! S tem bodo dosegli dvoje: ne bodo kaznovani, če res beseda »Ljudske pravice« kaj velja, in potem bodo imeli tudi širši krogi ljubljanskih policijskih organov ugodno priliko, da uradno čitajo naš list in ravno tako uradno premišljujejo o demokraciji in »demokraciji«...

Proti kmetu, ki dela na jugoslovanski strani v vinogradu blizu meje, pribeži ves upehan zajček, ki hoče kar mimo.

Kmet mu zakliče: »Kam pa tako bežiš?«

Zajec: »Gori imajo mobilizacijo konj.«

Kmet: »Saj ti vendar nisi konj.«

Zajec: »Pa jim povej!« in smukne čez mejo.

Volivni imeniki tržaške občine

Pozivamo vsakogar, da si do 26. t. m. ogleda volivne imenike, ki so dnevno od 9. do 19. ure na vpogled v sledečih občinskih uradih:

1. **občinska palača, ul. Malcanton štev. 3,**
2. **ul. Mazzini štev. 25 (prostori bivšega sodišča),**
3. **ul. del Vento štev. 13 pri delegaciji V. okraja in**
4. **v ul. Diaz štev. 23.**

Komur se je po določilih ukaza št. 345 ZVU, pri sestavljanju volivnega imenika dogodila krivica, naj se takoj pritoži. Rok za razne pritožbe je do 26. t. m. Proti rešitvam volivne komisije je možen priziv na prizivno sodišče v Trstu v roku 10 dni po prejemu rešitve.

EDINOST

EDINOST, štev. 24. V Trstu, sobota 27. dec. 1879.

„V edinosti je moč!“

Na prelazu

»Ozrimo se nazaj«, pravi popotnik množici, dospevši verh gore. Pred seboj drži pot zopet navzdol, ne videjo se še doline in logi, kamor bode dalje peljala mučna pot. »Tamle vidi se v zimnatem zraku megleni kraj, odkoder smo začeli popotovati«, pokaže nekdo.

»Muke, katere smo prestali po cesti, pozabimo, saj smo uže daleč in cilj naš je tolikanj bližej. Na prelazu smo!« — veli bolj glasoviti mož. — »Oglejmo si še prošlost in računimo o svojem uspehu«.

Kakor drevje v gozdu zgubljava najprej prijetno barvo listja, jesen z mrzlimi večeri oslabi ga, ki odpada. Golo stoji letno drevo, odpadlo je vse, le en listek se še tužno maje, za malo dana tudi temu v večnost pozori. Ena sapica in številka devet bo odpadla, postala bo mertva in to za vselej, zgodovina jedino jo bo čertala na kamenito ploščo, da je ne zgrešijo potomci. Lanosornej gledali smo nadnom srcem v bodočnost, vso slovanstvo je z nami čutilo, enako mi v zvezi in vedno bolj se černi oblaki odmikajo. Minolo leto pihal je ugodni veter, za to prijetno sapico vedri se bolje in bolje in bog daj, da zaseje Slovanom v Avstriji svoboda zlata, katero uživajo leta in leta vsi neslovanski narodi.

Na prelazu starega leta, poglejmo v narodni dnevnik. Računimo s faktorji, katere je naravna moč narekovala, kateri so se rodili na bojnem polju z jekla in krvi, na ljudski tribuni, v borni koči kmeta in krasni palači plemenitašev. »Ubogi narodič slovenski, poldrug milion brojiš, kakova je tvoja bilanca? — Si li zakopal tvoje talente, da jih moli ne objedo? — Si li stal na straži hrabro in odbijal silne napade ponemčevanja in polaščevanja materinščine?« — vpraša zakleta Slovenija.

Na prelazu leta, krepko odgovarja narod: »Naše moči so se pomnožile in kardela naša brojijo mlade upapolne moči. Nemčurska in lahonska svojat topi slavna doba pravice in zmage, južni prevrat orahlil je v sovražnem taboru marsikatero vez. Sijajne zmage naroda po Sloveniji so priča, da se je naša stvar prošlo leto okrepila. Ni še zedinjena Slovenija, še je razkosan mali narodič naš v petih deželah, tu Lah in Lahon, v sosednej deželi Nemčurji in Nemci delajo postave in ubešajo narodu svinčene podplate.«

Na prelazu starega leta z veseljem priznamo, da smo pri vsih ovirah, ki se nam stavijo, napredovali in storili narodno dolžnost. Mnoge krije hladna zemlja, ulegli so se z nado v grob, da bodo mileji časi njih potomcem, nego so bili ranjkim. Z veseljem zapustimo torej prelaz, nadopolnim sercem in radostno se bomo podali po potu dalje in dalje, radostnim sercem bode slovenski narod sledil cilju in podvojeval korake, da prej dospe v versto omikanih narodov. Daleč na obzorju se vidi iz prelaza, v megli zavit stan narodne svobode. »Tja!« kaže potnik drugim z roko, ki komaj zapazijo podobo, katero pozlačeva jutranja zarja. »Onamo! onamo!« doni krepkim glasom že z reke in jezera, čez kras in livade, »čez jezove nasprotnikov naj pelje nas cesta. Onamo! onamo! Kjer se vije trobojna zastava, kjer brat brata objema, oj tam je naš dom!« Za nam skoro leži v prahu leto. Časa kolo ga je poterl in vergel mej druge tisoče in tisoče, o katerih ve in ne ve zgodovina.

Na prijaznem prelazu še en pogled nazaj v prošlost, ozrimo se še enkrat. Tam kipi stara planina na Balkanu, krog nje diha bulgarski narod svobodneje, jeklene petstoletne spone ležijo zdrobljene po tleh.

Macedonija čaka še prave svobode, tudi nji zasije čas, izpod spomladanskega snega bojo modri zvončki nadvigovali sercu južnih bratov. V daljini bliščejo vrhovi črnogorskih sokolov, zemlja junakov je večja, gorske tesnobe otresel je handžar in puška.

Od nasprotnikov slovanstva zasmehovana junaška Černa gora, postala je država, na njenem dvoru zastopajo razni poslanci svoje velevlasti. Bosna in Hercegovina združujeta se z mogočno Avstrijo, slovanski element se je zdatno pomnožil, še malo časa in Egejsko morje bo pred nogami Avstrije spiralo svoje bregove. Vže se čuje v daljini: *»Zedinimo se!«* Primorec, Korošec, Kranjec ubrano pojo: »Naprej! bratje Slovani edini sučimo uma svitli meč, za cara in dom«. In ko bo zadnji udarec tužne ure starega leta po zraku donel, bojo naši pradedi mej grobovi blagoslovili njih rod: »Še je junaštvo v zdravih mišicah naših potomcev, da bliska meč na polju, kjer smert bogato žanje. Po logih in dolih donijo domače pesmi, na katedru sejejo naši sinovi bogato seme vednosti. Talija in muza je prišla zopet nazaj, privabil jo je življenj mladih serc. In vi izdajice, ki mučite in onečastite naš prah, prokletstvo naj vam na prelazu doni, za vami bo konec izdajstva, iztrebljen škodljivi plevel, pa narod naš bo kazal potomcem, da bo usoda prešla za nekoliko časa za vselej na dnevni red.«

KULTURA

Prireditev Slovenskega akademskega kluba v Gorici

Slovenski akademski klub v Gorici je priredil 16. t. m. predpoldne v kinodvorani »Vittoria« na Travniku svojo prvo akademijo.

Ni moj namen utirati pot Slovenskemu akademskemu klubu, ker si je to znal s svojim trudom in vztrajnostjo sam pridobiti. Povoljna ocena, ki jo bom napisal, je sad mrzle presoje in ne posledica čustev ali karkoli.

Dolg spored recitacij napravi na poslušalca navadno mučen vtis. Nič čudnega tedaj, če so mnogi imeli spored, preden je pričela prireditev, za zelo težko izvedljivega. K temu je strogega opazovalca silil tudi spomin na slično prireditev v preteklosti. Toda proti vsakemu pričakovanju so se recitacije in pevski nastopi mešanega zbora vrstili v folklornem obeležju tako intenzivno ter se spajali s predstavami slik v tako naravno celoto, da bi prvi del sporeda lahko trajal še več časa in bi poslušalci sledili še vedno isto napetostjo kot sicer.

Umetnost besede je imela za prvo podlago umetno fotografijo, ki so jo prenašali z barvanimi diapozitivi. Slike so bile čiste in izbrane. Druga podlaga besedi pa je bila reproducirana glasba. Tako so se tri umetnosti spajale v eno samo dovršeno celoto. Pri pevskih nastopih je bilo isto. Recitatorjev in pevcev občinstvo sicer ni videlo, imelo pa je za posledico to, da je občinstvo še z večjo zanimivostjo sledilo programu, ki se je vrstil od pričetka do konca prvega dela brez prestanka.

Od Sattnerjeve pesmi »Na planine«, preko Cankarjevega sestava »O domovina«, Pregljevega »Koščka sveta«, narodne pesmi »Škrjanček poje«, Gradnikove melodrame »Medanski zvonovi«, pa do narodne pesmi »Pojdem v Rute« in Grudnove melodrame »Simonu Gregorčiču« ter vsemi ostalimi točkami sporeda je bila ena sama naravna in tesna povezava.

Drugi del sporeda je bil prizor »Kronanja Matije Gubca« v ječi. Snov je bila povzeta po Kreftu in je zaradi svojega žalostnega zaključka močno vplivala na občinstvo, ki na žalost še ni dorastlo globokemu pojmovanju tragičnega dejanja.

Izrazito so bile izklesane osebnosti Matije Gubca, kateremu pa vloga ni dovolila večje sprošče-nosti, Matkaliča, Gregoriča, Mare in župnika. Odličen je bil tudi ječar. Drugi niso mnogo zaostajali za prvimi, toda njihove vloge so bile manj pomembne.

Režija dr. Marjana Breganta ne pozna vrzeli. Zamisel in izvedba sporeda bi delala čast na večjih odrih in pred številnejšim občinstvom, čeprav ni bilo niti na tej prireditvi manj kot tisoč oseb.

Pevskemu zboru se je poznala magična Renerjeva roka. Rener je že pokazal svoj glasbeni talent na drugih koncertih, med drugim tudi na tržaški radijski postaji.

Slovenskemu akademskemu klubu in sotrudnikom pa se priporočamo za nadaljevanje njihovih naporov, da bomo lahko po njih sodili življenjsko sposobnost slovenske narodne manjšine v Italiji.

Dr. S. T.

PREŠERNOVA STOLETNICA

Da bi bila stoletnica smrti največjega slovenskega pesnika resnična kulturna in narodna manifestacija tržaških Slovencev, je bil pred dnevi v Trstu iz zastopnikov Slovenske prosvetne matice in prosvetnega odseka Slov. kršč. soc. zveze sestavljen poseben koordinacijski odbor, ki ima nalogo, da organizira in izvede proslavo stoletnice Prešernove smrti v res narodni in kulturni obliki.

Bolj kot kdaj koli nam je ravno danes potreben Prešeren, saj dihajo iz njegovih pesmi vsi oni rodoljubni ideali in nazori, ki so nam, tržaškim Slovencem, v teh težavnih časih tako krvavo potrebni.

Zato opozarjamo na Prešernovo proslavo v Trstu že sedaj vso zavedno slovensko javnost in jo vabimo, da se proslave polnoštevilno udeleži in s tem dokaže svojo narodno in kulturno zavest. Program kraj in čas bodo pravočasno javljeni po časopisju in radiu.

Jugoslovanski pisatelji branijo Tita pred Kominformom

V desni roki bič, v levi roki oves, tako je pognal Tito jugoslovanske pisatelje da so podpisali na naslov ruskih pisateljev dolgo spomenico, s katero zagovarjajo Tita in njegovo s krvjo in solzami jugoslovanskih narodov izpisano »slavo«. Spomenica je polna neresničnih trditev o zaslugah Tita in njegovih rabljev za neko »svobodo«, ki jo danes Srbi, Hrvati in Slovenci grenko občutijo. Med drugim trdijo, da so jugoslovanski narodi dali za rdečo »svobodo« 1,700.000 žrtev, a vsak otrok v Jugoslaviji ve, da je v tem številu stotisoče in stotisoče naših ljudi, ki so jih poklali Titovi krvavi rablji, da bi mu pridobili in zavarovali njegov prestol. Čudimo se, da je to spomenico podpisalo tudi 14 slovenskih peres iz družbe ljubljanske »literarne svojati«, kakor jih je lani pred sodiščem krstil ustreljeni Črtomir Nagode! Med slovenskimi podpisniki sta seveda neizogibna brata Juš in Ferdo Kozak in seveda sam Otom Župančič, ki očividno opravlja svojo »hojo za Titom« do kraja. Niso pa podpisali spomenice Lovro Kuhar (Prežihov Voranc), Bratko Kreft, Fr. Ks. Finžgar, Kocbek, Stanko Cajkar, Ingolič in mnogi drugi manj znani pisatelji, ki živijo v Sloveniji. Ali so šli med kominformiste ali pa slutijo konec Titove diktature? Kot podpisnik je izostal tudi Vl. Bartol, ki živi zdaj v Trstu, zdaj v Ljubljani, kakor pač zahtevajo njegove zveze s Titom. Zakaj neki on? Ali se namerava odpovedati »rdeči naprednosti?« Morda pa nam bo povedal v »Ljudskem tedniku« pod »Kraško burjo« ali je že ali pa še ni napočil čas za kožuhanje ali lička-nje »rdeče« koruze!

V desni bič, v levi oves, tako je pognal Tito slovenske pisatelje v borbo za lažnjivo in trhlo svojo stvar leta Gospodovega 1949. Pokojni Ivan Cankar bi se ob tem zamislil, pomolčal in potem zaklical s tenkim žalostnim glasom: Sramota!

—«»—

Slovenska prosvetna matica

Slovenska prosvetna matica v Trstu nadaljuje tudi letos s svojimi kulturnimi večeri. Kot prvo letošnje predavanje je bilo predavanje o zgodovinskem razvoju narodnostnega stanja v Trstu, katero je imel poznani tržaški zgodovinar g. prof. Čokelj Bogomir, ki je v svojem govoru poudaril pomen slovenskega življa za demografski razvoj Trsta in opozoril na žalostne posledice narodnostne asimilacije v mestu. Predavanje je bilo tembolj zanimivo, ker je predavatelj objavil svoje najnovejše izsledke o demografskem in enografskem stanju v Trstu tekom petnajstega in šestnajstega stoletja.

Želeti bi bilo, da se tovrstna predavanja ponove, kajti to je najboljše dokazilo naše bitnosti in žitnosti v Trstu na podlagi resnih znanstvenih ugotovitev brez slehernih političnih in šovinističnih primesi, ki jih Slovenci z ozirom na naš pomen, ki smo ga imeli za Trst niti ne potrebujemo.

V četrtek 20. t. m. je sledil filmski program. Na sporedu so bili trije filmi in sicer tehnični film o velikih melioracijskih delih, ki jih vrše v dolini reke Tenesse v ZDA, nakar je sledil barvni film o lepotah ZDA in dokumentarni film o atomski bombi, ki je zaradi svoje aktualnosti vzbudil med številnimi gledalci veliko zanimanje in tudi nemali strah pred tem smrtonosnim orožjem.

Prihodnji četrtek, 27. t. m. pa bo govoril g. dr. Avgust Sfiligoj iz Gorice o aktualni temi: Zgodovina političnih šol. Ker bo predavanje izredno zanimivo, opozarjamo nanj vse prijatelje in znance, da se ga udeleže.

Predavanja Slovenske prosvetne matice se vrše ob osmi uri in pol, filmske predstave pa ob osmi uri zvečer vsak četrtek v društvenih prostorih v Trstu, ul. Machiavelli št. 22/II.

Za združitev narodnih sil

STRAHOPETEC JE, KDOR ZDAJ TREPEČE, DA BI SE MU OB TAKEM ZBLIŽANJU MORDA NE ODKRHNILA TA ALI ONA MRVICA NJEGOVIH STRANKARSKIH NAČEL IN NJEGOVEGA SVETOVNEGA NAZIRANJA... ZDAJ PA JE VRSTA ENA, JE PRAPOR EN SAM!

Cankar v Trstu leta 1918.

Objava sodbe št. 841/48

Tržaško civilno in kazensko sodišče

V imenu zakona

Tržaško kazensko sodišče, oddelek IV., je izdalo sledečo sodbo v kazenskem postopku proti

1. Hreščaku Dušanu, pok. Alojzija, prist. v Trst, ul. Brunner 4, novinarju,

2. Babiču Branku, Ivana, prist. v Trst, ul. Ginnastica 72, novinarju,

3. Godini Albinu, Ivana, prist. v Trst, Viale XX September 18,

Obtoženi

1. Babič Branko in Godina Albin:

Prestopka obrekovanja (člen 595 I. in II. ostavka v zvezi s členom 81 Kazenskega zakonika), ker sta dne 11. januarja 1948 v Trstu z govori, ki sta jih imela na javnem zborovanju aktivistov Osvobodilne fronte za Tržaško ozemlje in tako občujoč z več osebami žalila ugled advokata dr. Josipa Agneletta, predsednika »Slovenske demokratske zveze«, da sta na njegov naslov izrekla žaljive besede in fraze ter da sta ga obdolžila spodaj navedenih dejstev:

Babič Branko: »Iz tega vidika moramo upoštevati tudi obliko tako imenovane »Slovenske demokratske zveze«; danes, moramo samo, ko se je že pojavila pred našim ljudstvom, z imeni voditeljev, resneje objasniti naše stališče. Položaj, ki ga je zavzela ta stranka, je odločno izdajalski in kdor bi sledil njihovim lepim besedam, bi bil zapeljan k najpodlejšemu izdajstvu lastnega naroda. Med vojno so bili ti možje skupno z onimi, ki so v Jugoslaviji zažigali in ubijali, torej s fašisti in nacisti. Sedaj bi radi pod novimi pogoji in za nove gospodarje hoteli nadaljevati s svojo politiko. Prav zaradi tega so zapovedali ustanovitev stranke. Popolnoma jasno je torej, da je ta nova slovenska stranka čisto navadna podružnica anglo-ameriškega imperializma. Njeni voditelji pa služijo danes novemu anglo-ameriškemu gospodarju tako, kakor so nekoč služili fašističnemu in nacističnemu gospodarju. Zaradi tega je jasno, da sta njihov program in njihova javnost dve različni stvari. Da bi še bolje zakrili, so postavili na čelo stranke dva moža, ki nista nič drugega kot slamnata moža. Eden od teh (Agneletto) se je zelo malo bavil s politiko, drugi (Vesel) pa se z njo sploh ni pečal, še manj pa, da bi se ji kdaj posvetil. Prav slovansko-italijansko bratstvo je porazilo največje sovražnike slovenskega naroda in ga osvobodilo. Da si lastijo bazoviške in openske žrtve in tradicionalno borbo tržaških Slovencev proti fašizmu, najpodlejše skrunijo njihov spomin. Prav zaradi tega jih lahko smatramo, da so se prodali anglo-ameriškemu imperializmu. Ti hlapci in prodanci bi hoteli postati predstavniki tržaških demokratičnih Slovencev in bi morda celo hoteli predstavljati tržaške Slovence v novi upravni organizaciji. Zato silijo na oder nepomembnega Vesela, ki ni imel še te prilike, da bi se pokazal narodu s svojim izdajalskim početjem. Zaradi tega moramo strgati tem ljudem in njihovi dejavnosti izdajalsko krinko, tako da bodo tudi v bodoče ostali v očeh našega naroda kot navadni agenti njihovih anglo-ameriških gospodarjev, skratka to kar končno so: agenti v službi anglo-ameriških gospodarjev«.

2. Godina Albin:

»Da v primeru Slovenske demokratske zveze ne obstoja samo borba med dvema političnima strankama, temveč gre za pravo izdajstvo lastne krvi. Ti gospodje so pozabili, da so jih rodile slovenske matere in se borijo proti svojemu narodu. To je eden izmed največjih zločinov. Zločin proti bratom, sestram, materam in očetom. V širšem obsegu je to zločin proti vsem demokracijam na svetu, ki se borijo pod najtežjimi pogoji za pravice delovnega ljudstva vsega sveta. Zato jih hočemo in jih moramo uničiti. Diskusija je pokazala, da z ljudmi te vrste ni mogoč noben sporazum. Proti njim je treba voditi odločno borbo, kakor proti izdajalcem. Ni daleč dan, ko bodo morali polagati račun za svoje izdajstvo.«

b) Istega prestopka o obrekovanju (člen 595 I. in II. odstavka Kazenskega zakonika v zvezi s členom 81 I. odst. KZ), ker je v Trstu dne 11. januarja 1948 z govori, ki jih je imel na javnem zborovanju aktivistov Osvobodilne fronte za Tržaško ozemlje in tako občujoč z več osebami žalil ugled odvetnika dr. Franca Vesela, tajnika »Slovenske demokratske zveze« in izrekel na njegov naslov žaljive besede in fraze, kakor so bile omenjene zgoraj v oddelku a)

Godina Albin poleg tega:

1. prestopka grožnje (člen 612 I. odst. v zvezi s členom 81. I. odst. KZ), ker je z besedami in frazami »zato jih hočemo uničiti... ni daleč dan, ko bodo morali polagati račune o svojem izdajstvu«, ki jih je izrazil v svojem govoru, o katerem se govori zgoraj pod odstavkom a), da je po krivem grozil odvetniku dr. Agnelettu Josipu, predsedniku »Slovenske demokratske zveze«.

2. prestopka grožnje (člen 612 I. odst. v zvezi s členom 57. I. in členom 81. I. odst. KZ), ker je kot odgovorni urednik časopisa »Primorski dnevnik« z objavljenim člankom v številki 795 omenjenega časopisa dne 31. januarja 1948, v katerem so bili objavljeni govori Babiča Branka, Srečka Vižarja in Godine Albina, zgoraj navedenim pod označbo a) žalili ugled odvetnika dr. Vesela Franca, tajnika »Slovenske demokratske zveze«, s tem da je nanj naslovil žaljive besede in **fraze**. Poleg tega ga je obdolžil dejstev, ki so specificirana v govorih.

Zaradi teh razlogov je sodišče po pregledu členov 483, 488 KZ spoznalo Dušana Hreščaka, Babiča Branka in Albina Godino za krive dejanj, katerih so obtoženi — izključena je obtežilna okoliščina, da bi bile žalitve jasneje določene, prav tako da bi več oseb grozilo — obsodilo Hreščaka in Babiča na 82.000 lir globe vsakega, Godino pa na 72.000 lir globe. Vsi so poleg tega obsojeni na plačilo sodnih stroškov, pristojbin sodbe, povračilo škode zasebnim strankam. O tem bo razpravljal sodnik za civilne zadeve. Poleg tega pa so obsojeni še na plačilo 15.000 lir za vsako zasebno stranko. Na podlagi členov 186 KZ in 491 ter 615 odreja, da se na stroške obsojencev v roku 30 dni objavi tale razsodba v »Primorskem dnevniku« in v »Demokraciji« in to na stroške obsojencev. Izvleček odgovarja originalu.

Tako odločeno v Trstu, 24 junija 1948.

Trst 13. novembra 1948.

Zapisnikar: *De Mircovich.*

Glasbena šola SPM v Trstu

Da zadosti stalnemu povpraševanju, je odbor Slovenske prosvetne matice sklenil, da otvori glasbeno in pevsko šolo. Poučevalo se bo petje, glasovir in vsa godala (violina, viola, čelo, kontrabas, harfa itd.) Teoretični pouk bo trajal tri mesece, nakar bo sledil praktični pouk posameznih inštrumentov. Učnina bo določena po dogovoru in se bo porabila za nabavo raznih inštrumentov. Prijave za glasbeno šolo sprejema tajništvo Slov. dem. zveze v Trstu, ul. Machiavelli 22/II med uradnimi urami od 10. do 12. in od 17. do 19., razen ob sobotah popoldne in nedeljah. Vpisovanje se zaključi 1. februarja t. l.

Plesna šola

Slovenska prosvetna matica v Trstu otvarja plesno šolo. Plesne vaje bodo vsako nedeljo od 15. do 19. ure v društvenih prostorih v Trstu v ulici Machiavelli št. 22/II., prva pa v nedeljo 23. t. m. Vstop je prost, pobirali pa se bodo prostovoljni prispevki za kritje stroškov. Vsi znanci in prijatelji so vljudno vabljeni, da se teh prireditev udeleže.

„DELO"

Komunistični tednik, konkurent »Primorskega dnevnika«

Ko je pred tednom izšla toliko časa napovedovana prva številka kominformističnega »DELA«, ki je napisalo, da je tudi ono: glasilo O.F. slovenskega naroda, nam je prijatelj podal sledečo prispodobo:

Živela sta v prisrčnem objemu komunistične fratelance dva tovariša, ki sta pod geslom »glasnika O. F. slovenskega naroda« pregovarjala ubogo ljudstvo, da je klicalo »hozana« in sprejelo »ljudsko oblast«, v kateri je spoznalo nositeljico terorja, strahovanja in odiranja. Toda, kakor se zruši vsaka stavba zgrajena na zlu, goljufiji in prevari, zrušila se je tudi fratelanca tovarišev.

Vsak od njiju je sedaj tekmoval, da s psovkami, klevetami in batinami prepriča zapeljano slovensko ljudstvo, da je le on pravi glasnik in rešitelj tega nesrečnega naroda.

Prvi je hitro postàvil sam svoj šotor in nanj obesil staro geslo: »glasnik O. F. slovenskega naroda«.

In da ne bi drugi zaostal, si je tudi on postavil svoj šotor in napis: »glasnik O. F. slovenskega naroda«.

Pa pride mimo popotnik in vpraša: dva šotora — dva glasnika, toda kateri je pravi prijatelj in glasnik slovenskega naroda? Prvi tovariš odgovarja: »Tam oni je lažnjivec, goljuf in prevarant in hoče z lažjo držati vklenjeno slovensko ljudstvo.«

Robato odgovarja drugi: »Ne jaz, on je odpadnik, krivoverec in prevarač, samo jaz sem pravoverni glasnik slovenskega naroda in njegov vredni voditelj«.

In tedaj se oglasi glas iz podzemlja:

Popotnik ne veruj! Postoj in poglej: oba imata skrito kladivo in srp. S kladivom se pobija, s srpom se seče in para!

IZZA ZAVESE

Namesto Boga - poganska jelka

Iz lista »Nova Gorica« z dne 31. 12. 1948 ponatiskujemo članek:

NOVOLETNA JELKA — OTROŠKI PRAZNIK

Novoletna jelka je v Sovjetski zvezi zimski otroški praznik, ki ima že svojo staro tradicijo, kateri pa je dala socialistična družba novo vsebino. Pri nas te tradicije še ni, vendar se bo prirejanje Novoletne jelke kmalu in uspešno uveljavilo, kakor se je to pokazalo že lani zlasti v Ljubljani.

Glavni smisel Novoletne jelke je v tem, da s to prireditvijo izrazi družba kot celota svojo ljubezen in skrb do naših najmlajših. Tak otroški praznik, ki izraža skrb in ljubezen družbe do otrok je razumljivo v nasprotju z individualističnim praznovanjem verskih praznikov (božič, Miklavž), ki jih naj Novoletna jelka nadomesti. Z uveljavo Novoletne jelke se krepi v naših otrocih čut skupnosti in ljubezen do ljudske oblasti, ki vlaga toliko truda in tolikšno skrb za čimboljšo vzgojo in znanje naše mladine.

V našem okraju bodo KLPS s pomočjo vseh masovnih organizacij in šole v vsakem kraju izvedeli na dan Novega leta praznovanje Novoletne jelke. Povsod bodo postavili partizanske kotičke, kjer bodo otroci poslušali razne doživljaje vzgojne vsebine iz ust članov Zveze borcev. Po možnosti bodo sodelovali tudi člani jugoslovanske armade, kjer bo to mogoče. Za poživitev tega otroškega praznika se bodo predvajali primerni programi. Posebno zabavo bo nudil ugankarski kotiček. Dedek Mraz bo ob zaključku podelil vsem otrokom razne nagrade s primernim nagovorom v zvezi z učnimi uspehi in delom pionirskih čet in odredov.

Izvedba te prireditve bo toliko boljša v kolikor se bodo vsi v kraju potrudili, da se nudi otrokom čimveč veselja. Po terenu se vršijo priprave že skozi ves mesec. Masovna organizacija in šola sta si na sestankih sestavili program, ki bo pester, vzgojen ter predvsem otroški duši dostopen in prijeten.

Obdaritev ob priliki Novoletne jelke pa ne bodo deležni samo otroci šolske dobe, temveč tudi naši malčki s predšolske starostne dobe, katerim nudi naša ljudska oblast vso skrb in pažnjo. K sodelovanju za izvedbo Novoletne jelke se je povsod zainteresiralo vse ljudstvo. Zelo resno so pristopile k delu šole, sindikalne podružnice in organizacije AFŽ. Breme prireditve so prevzele šole in Krajevni LPS, medtem ko so žene prevzele peko peciva ter organizacijo obdaritve v splošnem.

Naši malčki nestrpno čakajo na to prireditev, ki jim bo nudila ob zaključku leta, istočasno ko se povsod dela obračun letnega dela, ko se pohvali in nagradi naše delavstvo, prijetno zabavo in vzbudila v slehernem čut, ki živi v socialistični državi, ki obdaruje vse brez razlike.

Z miklavževanjem in božičevanjem smo z zadovoljstvom in veseljem prenehali. Pri nas živi delovno ljudstvo in otroci tega ljudstva verujejo v ustvarjalno delo lastnih otrok, lastnega truda in znanja. Naš otrok se vzgaja po načelih marksizma - leninizma ter je torej nesmisel uprizarjanje miklavževanja in božičevanja, ki sloni na verskem misticizmu in je v vsakem primeru negativno za naš šolski in predšolski kolektiv, ki se preteklosti nerad spominja. Navedeni prazniki so nudili prav vse samo bogatašu, torej ljudskemu izkoriščevalcu.

Naši otroci bodo skromno, toda vsi obdarjeni. Novoletna jelka, ki se letos prvič uvaja v našem okraju, naj zato najde vso podporo in razumevanje vsega ljudstva, ki bo s svojim sodelovanjem še močneje občutilo in dojelo pomen Novoletne jelke.

ŠE

Radio navijači

Mestna kavarna v Solkanu išče stalne navijače radio aparata, ki bi vsaj enkrat nudili poslušalcem program jugoslovanskih radijskih postaj. Morda je napovedano tudi tiho tekmovanje z ajdovsko mestno kavarno, kjer se poslušajo tudi vedno samo nazadnjaške kulture. Dobro bi bilo, da se poslušalcem nudi včasih program ljubljanske radio postaje »Razgovor s poslušalci«.

Vesti s Tržaškega

Mavhinje

Mavhinjci smo bili nemalo presenečeni, ko smo v Nabrežini izvedeli za program javnih del za nabrežinsko občino. Dela so tako nesorazmerno razdeljena, da okoliške vasi skoro ne pridejo v poštev. Nimamo ničesar proti temu, da dobi Nabrežina novo in moderno klavnico in klesarsko šolo, vendar pa mislimo, da bi z ozirom na slabo konjukturo na živinskem trgu bilo boljše, ako bi oni denar porabili za nujnejše potrebe. Odkar so ljudje iznašli elektriko, jo mi Mavhinjci pričakujemo. Toda za sedaj je še vedno nimajo. Električni vod skozi Medjovas, Cerovlje, Mavhinje, Prečnik itd. so nam že neštetokrat obljubili, toda kot vidimo, so tudi to pot pozabili na obljubo. Zato smo mnenja, da bi bilo bolje, da se nekoliko revidira program javnih del, kajti ljudstvu bo luksuzna cesta v Devinsko luko kaj malo koristila, medtem ko cesta iz Mavhinj na žel. postajo v Vižovljah že 200 let čaka popravila. Da bi se temu primerno odpomoglo in bi bila javna dela razdeljena po stvarnih potrebah, upoštevajoč želje in nasvete ljudstva, smo pisali g. conskemu predsedniku obširno pismo, v katerem smo mu izrazili svoje mnenje o gornjih načrtih in upamo, da bo naše stvarno mnenje upoštevano bolj, kot pa mnenje pisarniških strokovnjakov. Vodovodu mora slediti elektrika!

Boršt

Po kratki in mučni bolezni je preminul 3. t. m. tukajšnji domačin Alojzij Petaros, pošten, narodno zaveden mož in skrben družinski gospodar, ki je v sedanjih razmerah mnogo trpel. Njegov nadebudni sin Drago je padel v partizanski vojni v Stični na Dolenjskem. Bolni soprogi in hčerkama Zdenki in Mileni naše iskreno sožalje.

Salež

Prijazne so naše vasice, raztresene po tržaškem Krasu. Še posebno pa razveseli obiskovalca njih čistoča, ki je predpogoji uspešne živinoreje. Okupacija je povzročila našim kmetom občutno škodo, saj so izgubili skoro vso svojo živino, ki jim je važen vir dohodkov zlasti v pogledu hlevskega gnoja.

V zadnjem času smo precej pridobili, ker so pričeli nekaterim kraškim vasem napeljavati vodovod, ki bo nedvomno mnogo pripomogel k gospodarskemu pvzdigu vasi. Trenutno sicer neprijetno deluje na človeka, ko vidi zaradi vodovodnih napeljav razdrapane ceste, toda obenem se veseli prihodnosti. Upamo tudi, da bodo cesto preko Saleža v Zgonik popravili in da se bomo tudi v naši vasi lahko ponašali s tako cesto kot jo že imajo številne druge vasi po Krasu. To je za nas tembolj važno, da so kraške vasi tesno povezane med seboj, a to v veliki meri zavisi od dobrih cest, ki utirajo in odpirajo mestu pot na deželo in prikazujejo lepoto kraške okolice, istočasno pa nudijo vasem s turističnimi izleti lepe vire dogodkov.

Stalno pa moramo poudarjati pomanjkljivost pažnje, da se izpopolni električno omrežje, kajti doslej smo še vedno brez elktrike, čeprav je ves Kras prepredžen z električnimi drogovi.

Odgovorni ljudje naj se zavedajo, da je kulturna sramota, ako doslej nismo dobili elektrike samo zato, ker je Kras slovenski. Že fašizem je hotel z vsakim dejanjem prikazati, kako necivilizirani so prebivalci Krasa. Zato tudi ni čudno, da se je našel fašistični federal, ki je po vaseh na Krasu odstranil vodovodne cevi in s tem odvzel tekočo vodo našim ljudem, sam pa si s prodajo tistih cevi napravil celo premoženje.

Kraševci znamo biti lojalni do oblasti, toda tudi oblast naj nam bo naklonjena ter naj nam zagotovi čimpreje najosnovnejši potrebi civiliziranih ljudi: *vodovod in elektriko.*

Vesti z Goriškega

Osebna vest

Goriški podprefekt, g. dr. Ceolin, je povišan za podprefekta prve stopnje. Ustrežljivemu in prijaznemu g. dr. Ceolinu čestitamo tudi mi k njegovi promociji.

Vpisi v imenik nabornikov

Župani vseh občin so te dni razglasili, da se morajo vpisati v imenik nabornikov vsi mladeniči rojeni v letu 1931. Vpisati se morajo italijanski državljani in tudi tu bivajoči tujci. Opozarjamo, da nudi zakon pridobitev italijanskega državljanstva tistim, ki služijo v italijanski vojski.

Slovencev nočejo vpisati v volivni imenik!

Volivna komisija pri goriškem županstvu zopet krši jasne predpise volivnega zakona na škodo Slovencev. Člen 51. zakona od 7. 10. 1947, št. 1058 se glasi dobesedno: *Begunci iz obmejnih pasov Julijske krajine in Dalmacije ter povratniki iz afriških italijanskih kolonij se vpišejo v volivne imenike tiste občine, kjer začasno bivajo, tudi če manjka izjava, da so bili črtani iz volivnega imenika občine, od koder prihajajo.«*

Zakon ukazuje in ne samo dovoljuje vpis vseh beguncev, ne glede na njihov jezik. Volivna komisija na goriškem županstvu je vpisala v imenik vse begunce iz Pulja in Istre, ter samo italijansko govoreče begunce iz drugih krajev Julijske krajine, slovenskim beguncem pa pošilja listek z opombo: »zahteva za vpis ni bila sprejeta v pričakovanju rešitve opcijske prošnje«. Optirali so tudi begunci iz Pulja in Istre, a so jih kljub temu vpisali, čeprav njihova opcijska prošnja še ni rečena. Proti očitni kršitvi volivnega zakona od strani goriške livnega zakona od strani goriške obč. volivne komisije naj se prizadeti pritožijo takoj, to je v teku 10. dni po prejemu obvestila, da niso bili sprejeti v volilni imenik na okrajno komisijo!

Potresni sunki

V četrtek okrog osme ure zjutraj so mnogi Goričani čutili kratek potresni sunek. V Trstu so ob istem času zaznamovali dva precej močna sunka. Tudi iz drugih krajev srednje Evrope (Jugoslavije, Ogrske) in Italije poročajo, da so sizmografični aparati beležili potresno valovanje, ki pa k sreči ni povzročilo nikjer škode.

Jugoslovanska in italijanska pogajanja

V Vidmu se ta teden vršijo med dvema, nalašč v ta namen imenovanima delegacijama obeh držav, pogajanja glede ureditve obmejnega prometa zlasti z ozirom na Goriško in na tako zvani kilometrski pas. Obe delegaciji sta dospeli v Videm zadnji ponedeljek 17. t. m. in sta koj drugi dan začeli s posvetovanji, ki so sedaj v rednem teku. Posvetovanja so strogo tajna in se o njih poteku ne izve ničesar.

Težka železniška nesreča

V torek 18. t. m. okrog poldneva je razburilo Goričane močno zvonenje v vseh cerkvah onstran meje, zlasti še na Kostanjevici in na Sv. gori ter brlizganje tovarniških siren in železniških lokomotiv. Pretreseni zaradi nenavadnega pojava so se ljudje spraševali, kaj se je pripetilo tam preko. Širile so se razburljive vesti. Šele v četrtek 20. t. m. so točna poročila pojasnila, da se je v nedeljo 16. t. m. zjutraj na železniški progi, ki pelje od Štanjela v Vipavsko dolino, prigodila velika železniška nesreča. Zaradi odpovedi zračnih zavor je skočilo med Štanjelom in Rihemberkom iz tira več vagonov in je zagorel bencin, ki je bil na vlaku. Dva železničarja sta našla smrt, trije so bili pa ranjeni. Po izjavi očividcev se je treba zahvaliti samo požrtvovalnemu naporu železničarjev, da nesreča ni zajela večjega obsega. V torek je bil pogreb žrtev; od tod zvonenje in brlizg siren.

Slavnost v „Slov. sirotišču"

V nedeljo dne 9. januarja smo praznovali prvič po drugi svetovni vojni prav slovesno praznik sv. Družine, kateri je sirotišče posvečeno. Hkratu smo praznovali zavodovo petdesetletnico. Minulo je pol stoletja trdega dela ob začetku, po prvi svetovni vojni in zlasti po drugi, med katero je naš zavod ves čas hudo trpel in bil popolnoma opustošen. Hvaležno priznavamo naklonjenost nove ital. vlade in zavezniške vojaške uprave, da se je moglo vsaj glavno poslopje obnoviti.

Minulo nedeljo smo torej že mogli spet slovesno praznovati god sv. Družine in hkratu petdesetletnico ustanovitve. Ob tej slavnosti nas je počastil prevzvišeni knezo-nadškof dr. Margotti, ki je imel v zavodu sv. mašo ob 7.30. Čakali smo ga pri vhodu, kjer ga je mala deklica sirota *Darija Braj* lepo in ponižno z nagovorom pozdravila. Nadškof je imel med sv. mašo lep, poučni govor v gladki in lepi slovenščini, prelep zgled, kako morajo skrbni dušni pastirji in očetje učiti, voditi in tolažiti ljudstvo v vsakem jeziku. V govoru je poudarjal, da je on naš duhovni oče in dušni pastir, katerega moramo poslušati in ljubiti, kakor je Kristus zapovedal.

Po sv. maši si je ogledal zavod, t. j. prostore, ki jih niso zasedli begunci. V zavodu so ga gojenci in gojenke prisrčno pozdravljali. Najmanjši so mu zapeli božično pesem: »Kaj se vam zdi, pastirčki itd. Prevzvišeni je ponovno pohvalil delovanje čč. sester v teh težkih razmerah in pozival njim izročeno mladino k pridnosti, pokorščini, ponižnosti in pobožnosti.

Zahvala

»Slovenski akademski klub« v Gorici se lastnikom kinodvorane »Vittoria« toplo zahvaljuje za njihovo uvidevnost in plemenito pomoč pri nedeljski prireditvi.

Bog plačaj!

Vodstvo osnovnih šol v Gorici se najtopleje zahvaljuje vsem onim, ki so na kateri koli način pripomogli, da se je ob priliki božičnice lahko obdarilo 40 najrevnejših učencev. Darila so obstojala iz 10 parov čevljev, 15 zimskih majic, 10 parov zimskih nogavic in 5 kosov blaga ter šlaščic. Iskrena hvala tudi učiteljskemu zboru osnovne šole ul. Croce za prispevek 3000.— lir nabran ob priliki smrti matere gospe učiteljice Karmele Devetak - Brajda. Občinstvo naj nam tudi oprosti, ker se božičnica ni mogla ponoviti dne 6. januarja — kakor je bilo objavljeno po časopisju. Krivda je bila samo v tem, ker je bilo precej učencev bolnih in je bil zato nastop nemogoč. Otroci so pa obljubili, da nas bodo v kratkem zopet razveselili.

Za »URŠIČEV SKLAD«:

Zaveden Slovenec s Kopra 500 lir.

Za »Slov. dobr. društvo« v Gorici

N.N. 500, Plesničar 80; Brumat 600; vesela družba iz Števerjana: voščila brezdomcem za novo leto 500.— lir

Namesto cvetja na grob pokojne gospodične Jug daruje N.N. 500.— lir.

G. Karol Tivan daruje 500 — lir revnim dijakom v počastitev spomina pok. visokošolca Toneta Dolesa namesto cvetja na grob ter 500.— lir revnim dijakom v počastitev spomina pok. gospe Eleonore Tivan.

Iskrena hvala!

Za »Slovensko srotišče« v Gorici:

N. N. iz Sovodenj 50; ga. Terezija Perčič 200; neimenovana oseba 1000; Marija Figelj, Oslavje 250; neimenovana družina v Gorici 1000; Zora Štrukelj namesto cvetja na grob prijateljice Marije 500; Prevzvišeni knez-nadškof dr. Karel Margotti je razveselil za božič naš zavod z darom 3000; za praznik sv. Družine v nedeljo pa z darom 2000; za priboljšek v hrani otrokom, Černe Amalija v Gorici 100; N.N. v Gorici 200; mesto cvetja na grob blagopok. gospe Eme Sfiligoj darujejo gč.: dve Komelovi, dve Žvanutovi in ena Smetova 1000; N.N. 25; Vl. 500; N.N. v Gorici 300.— lir

Srčna hvala vsem in zagotovilo hvaležnosti in molitve!

LISTNICA UPRAVE

Naročnikom v Argentini in v inozemstvu sploh:

Naročnino za »Demokracijo«, ki znaša za inozemstvo letno lir 1200.— lahko nakažete po bankah, ki imajo poslovne zveze z Italijo.

Odgovorni urednik: *Janko Simčič*
Tiska tiskarna Budin v Gorici

Radio Trst II

(na valovni dolžini 203.6 metra ali 1474 Kc na sekundo)

DNEVNE ODDAJE: 7.30 - 8.00, 11.30 - 14.30, 17.30 - 24.00.

Ob nedeljah od 7.30 do 24 neprekinjeno.

POROČILA DNEVNO: ob 7.45, 12.45, 14.00 (izvzemši nedelje), 19.45, 23.15.

DNEVNI pregled tiska: 14.15.

Nedelja, 23. I. 1949.: 8.30 Istrske narodne pesmi. — 9.30 Kmetijska ura. — 11.30 Slovenske legende. — 13.00 Glasba po željah. — 16.00 Slovenski ženitni običaji — ponovitev. — 20.00 Slovenske narodne pesmi, poje pevski kvartet. — 21.00 Vesela ura. — 22.00 Čajkovski: koncert za klavir in orkester v b molu.

Ponedeljek, 24. I.: 13.00 Češka lahka in narodna glasba. — 18.30 Slovenske umetne pesmi poje komorni zbor. — 19.00 Zdravniški vedež: alkoholizem - II. — 20.00 Pevski koncert Dušana Pertota. — 20.45 Gounod: Romeo in Julija — opera v petih dejanjih.

Torek, 25. I.: 12.10 Iz operet in filmov. — 13.00 Pesmi in plesi jugoslovanskih narodov. — 19.00 Človek in priroda. — 20.30 Z domače knjižne police. — 21.00 Pester večer. — 21.45 Lalo: Španska simfonija za violino in orkester.

Sreda, 26. I.: 13.00 Glasba po željah. — 18.00 Mamica pripoveduje. — 18.45 Narodne pesmi poje duet Pertot-Raztresen. — 20.30 Človek in sport. —21.00 Vzori mladini: Lov na kite; izvajajo člani Radijskega odra. — 22.00 Dobri vojak Šejk. — 23.00 Serenade in romance.

Četrtek, 27. I.: 13.30 Iz skladb Smetane in Dvoraka. — 18.00 Orkester Albert Dermelj. — 19.00 Slovenščina za Slovence. — 19.15 Shakespearejevi liki v glasbi. — 20.00 Komorni zbor. — 21.00 Radijski oder: Jože Vombergar: »Voda«, veseloigra v treh dejanjih; izvajajo člani Radijskega odra. — 22.45 Večerni koncert.

Petek, 28. I.: 13.00 Glasba po željah. — 19.00 Tehnika in gospodarstvo.— 20.30 Tržaški kulturni razgledi. — 21.00 Mojstri besede: Walter Bauer »Tat«; čitajo člani Radijskega odra. — 22.15 Priljubljene slovanske melodije.

Sobota, 29. I.: 12.00 Ljudje in nazori. — 18.00 Iz slovanskih oper. — 19.00 Oddaja za najmlajše: »Mizica, osel in krepelec«; izvajajo člani Radijskega odra. — 20.30 Programski periskop. — 21.00 Sobotni večer.